

Александар АПОСТОЛОВ

ОД АКТИВНОСТА НА НАПРЕДНИТЕ СТУДЕНТИ НА БЕЛГРАДСКИОТ УНИВЕРЗИТЕТ ВО 1936 ГОДИНА

(Неколку необјавени документи)

За активноста на напредните студенти на Белградскиот универзитет меѓу двете светски војни објавена е исцрпна студија во две книги од Милица Дамјановиќ со наслов: Напредни покрет студената Београдскогo универзитета од 1919—1929, књ. I, изд. „Нолит“, Београд, 1966, и под ист наслов книга втора од 1929 до 1941 година, Београд, 1974 година. Со втората книга „Нолит“ ја одбележил триесетгодишнината од ослободувањето на Белград.

Со овој наш скромн прилог сакаме да ја одбележиме 40-годишнината од бурната 1936 година на Белградскиот универзитет, исполнета со борби и победи на неговите напредни студенти.

Во тие активности, во таа година било опфатено и Академското студентско друштво „Вардар“, што, по примерот на своите колеги студенти — Македонци на Загребскиот универзитет, го основале студентите Македонци кои студирале на Белградскиот универзитет во 1936 година.

Во претходната статија во овој број на списанието „Историја“ д-р Лазар Соколов пишува за активноста на Академското студентско друштво „Вардар“, основано од студентите од Вардарска Македонија што тогаш студирале на Загребскиот универзитет, па сметаме и со таа статија и со овој прилог да ја одбележиме и 40-годишнината од создавањето на друштвото „Вардар“ и на двата спомнати универзитети. Затоа и овие материјали ги вклучуваме непосредно по оваа статија.

★

Во 1936 година во составот на Белградскиот универзитет работеле 7 факултети. На сите факултети во Белград тогаш студирале 7 919 студенти, а во тој број и близу 300 студенти од Вардарска Македонија (Види го списокот под прилог бр. I). Кон Белградскиот универзитет спаѓале уште Филозофскиот факултет

во Скопје и Правниот факултет во Суботица што отпочнале со работа во учебната 1920/21 година. Во учебната 1936/37 година бил отворен и Ветеринарниот факултет во Белград, а како негов огранок отпочнал со работа во зимскиот семестар од учебната 1940/41 година и Земјоделско-шумарскиот факултет во Сараево.

За сместувањето на студентите биле изградени домови за студенти и дом за студентки.

Законот за универзитетите во Кралството Југославија, донесен на 28 јуни 1930 година, содржел бројни либерални и прогресивни одредби, особено оние што се однесувале на третманот на автономијата на универзитетот. Меѓу другото, во овој Закон стои дека: „Универзитетите се автономни тела што под непосредниот надзор на министерот на просветата, преку своите органи ги извршуваат задачите во границите на Законот.“

Во рамките на автономијата, освен што бил определен статусот на наставниците на Универзитетот, бил определен и статусот на студентите. Spreма него, дисциплинската одговорност на студентите подпаѓала под јурисдикцијата на Универзитетот. За дисциплински кривици на студентите им судел специјален суд за слушатели што бил составен од професори. Ова значи дека по прашањето на одржување ред и дисциплина на Универзитетот не можела да интервенира никаква власт надвор од Универзитетот. Законот на Универзитетот и евентуалните негови измени и дополненија биле донесувани на предлог на Универзитетот. Грижата за внатрешниот ред на Универзитетот му била доверена на неговиот ректор.

Од своја страна студентите имале право на стручно здружување, како и на извесна самоуправа во студентските домови. Исто така тие, на своја иницијатива, формирале Студентска заедруга наречена „Самопомош“ која отворила менза за исхрана на студентите, а особено на оние што немале материјални средства за живот.

Кон средината на 1934 година бил формиран Акционен одбор на стручните студентски друштва (АОССУ), како општостудентско раководно тело на Белградскиот универзитет, којшто играл мошне важна улога во политичката и стручната дејност на студентите.

Во социјалната и националната структура на студентската младина на Белградскиот универзитет биле застапени сите општествени класи и слоеви — сите нации и народности (признаени и непризнаени) на тогашното југословенско општество во Кралството Југославија. Со оглед на образовното ниво и интелектуалната издигнатост над огромната неписмена и полуписмена маса на експлоатираните класи од владеачката буржоазија, напредната студентска младина била и најчувствителна на сите непожелни мерки што тогашните власти ги преземале во Кралството Југославија воопшто и на Белградскиот универзитет посебно.

Развивајќи се како составен дел од револуционерното работничко движење и под влијанието на непосредното раководство на Комунистичката партија на Југославија, студентското напредно движење на Белградскиот универзитет во годините пред Втората светска војна ја доживува својата кулминација

На 1936 година ѝ претходеа настани во Кралството Југославија и на Белградскиот универзитет што ќе ја засилат активната на напредните студенти за одбрана автономијата на Универзитетот, а против теророт на режимските власти.

Познато е дека уште во почетокот на 1935 година бил создаден логор во Вишеград каде биле интернирани од полицијата најборбените прогресивни студенти. Во борбата на студентите од Белградскиот универзитет бива убиен од полицијата на 1 февруари 1935 година студентот Мирко Срзентиќ. Кон крајот на февруари 1935 година сменет е ректорот Иван Гаја и на негово место за ректор на Белградскиот универзитет бива назначен д-р Владимир Коровиќ, кој уживал голема доверба на режимот.

Упорната борба на студентите и протестот на јавноста вродиле плод — логорот за студентите во Вишеград бил укинат во март 1935 година.

Во 1935 година одржани се таканаречените Петوماјски избори за Народната скупштина. На овие избори „Здружената опозиција“ претставувала политичка сила за која владеачката групација „Југославенската радикална заедница“ (ЈРЗ) морала да води сметка и да ја дели власта со неа. Некои студентски групации на Белградскиот универзитет (на пр. Македонците) настојувале да фатат врска со Здружената опозиција, со намера преку неа да го постават македонското национално прашање да се решава по легален пат, во составот на Југославија, но биваат одбиени.

1936 година спаѓа, речиси, меѓу најбурните години што ѝ претходеа на Втората светска војна. Таа била исполнета со настани од меѓународен карактер, но и со настани на југословенските универзитети, а особено на Белградскиот. Империјалистичките и фашистичките држави: Јапонија, Италија и Германија ги создаваат огништата на Втората светска војна на Далечниот исток, со окупацијата на Етиопија (Абисинија) од страна на Италија и со интервенцијата во Шпанската граѓанска војна што започна токму во 1936 година.

За одбрана од надигнатиот фашистички бран во Европа се создаде Народен антифашистички фронт во кој влегле напредни сили во некои земји од Европа, а во Кралството Југославија Народниот фронт станува единствена организација што ги собрала сите демократски-прогресивни сили во земјата во борба за нејзината независност.

Напредните студенти од Белградскиот универзитет се вклучуваат во сите напредни движења што ги организира и предводи КПЈ а некои од нив одаат нелегално за Шпанија за да земат активно учество во интернационалните бригади за одбрана на Шпанската република.

На Белградскиот универзитет во 1936 година особено е интензивна раздвиженоста на студентите. Меѓу бројните активности ќе ги споменеме само најглавните. Така на пример од 3 до 28 април 1936 година се води Генерален штрајк на студентите од Белградскиот универзитет за одбрана автономијата на Универзитетот, а по убиството на студентот Жарко Мариновиќ, од страна на припадник на националистичката организација ОРНАС, за растурање на оваа организација и за сменување на ректорот Коровиќ, којшто ја штител во својство на нејзин почесен претседател.

Штрајкот наполно успеал. Наместо сменетиот ректор Коровиќ бил поставен за ректор д-р Драгослав Јовановиќ, кој, заради своите симпатии кон напредните студенти бил наречен од овие „мајка студентска“.

Априлскиот штрајк бил масовен и одлично воден од штрајкачкиот одбор што го формирале студентите. Тој претставувал пресвртница на студентското движење и „крај на оние спонтани студентски истапи, крај на борбата на студентската авангарда и почеток на борбата на сите студенти“ (Иван Рибар — Лола).

Натамошните месеци од активноста на студентите на Белградскиот универзитет „означени се како нова ера на Белградскиот универзитет како ера на непречен развој на студентското движење, и успешна соработка меѓу напредното студентско движење и универзитетските власти на чело со новиот ректор Д. Јовановиќ“ — (Милица Дамјановиќ, спомнато дело, II).

Во овој период видлива е активноста на напредните студенти од Белградскиот универзитет во борбата за мир. На првиот меѓународен конгрес на младината за мир, одржан во август 1936 година, во палатата на Друштвото на народите во Женева од Белградскиот универзитет учествувале 5 студенти и 2 професори.

Во декември 1936 година има манифестации на Белградскиот универзитет што видливо и масовно го определуваат универзитетот на страната на прогресивната мисла во студентското движење воопшто. Под влијанието на огромното мнозинство на напредните студенти се определуваат позитивно и претставници на постојните политички партии и групации во Кралството Југославија, застапени и меѓу студентската младина, со мали исклучоци.

Токму од декемвриските активности на студентите од Белградскиот универзитет приложуваме неколку документи од кои

едниот е објавен, но во изводи од страна на Милица Дамјановиќ во спомнатата нејзина книга втора, а другите документи што се чуваат во Архивот на Југославија во Белград, во Фондот на Министерството на просветата на Кралството Југославија, а потекнуваат било од Управата на полицијата за градот Белград, или од Министерството на внатрешните работи во вид на преписка меѓу овие органи со Министерството на просветата ги објавуваме за прв пат.

Меѓу необјавените документи е и списокот на студентите од Вардарска бановина кои студирале на Белградскиот универзитет во 1936 година. Од тој список ние ги изоставивме оние студенти што не се од Вардарска Македонија.

Непосредно сврзани за овој список се и документите што за прв пат ги објавуваме на ова место, а се однесуваат директно на дејноста на Академското друштво „Вардар“ чиешто основање било одобрено од универзитетските власти на Белградскиот универзитет на 13 јуни 1936 година, за од истите власти да биде укинато на 27 април 1937 година. Како што е познато на чело на ова друштво стоел студентот Страшо Пинџур, во својство на негов секретар и Димче Левков, во својство на претседател на ова друштво.

Од активноста на друштвото „Вардар“, од помошта и симпатиите што тоа ја имало од страна на напредните студенти на Белградскиот универзитет може да се заклучи дека неговата дејност била со симпатии примена и помагана. Наспротив на ова, „Опозицијата“ што не сакала да се замери на владеечката политичка групација ЈРЗ, одбила да помогне низ легална борба македонскиот народ да добие политички права во Кралството Југославија. Режимските власти пак, од своја страна, и покрај очигледниот карактер на постоењето и дејноста на Друштвото „Вардар“, сакале да наметнат на неговите членови пробугарски стремежи, за да го компромитираат и да ја оневозможат натамошна дејност на Друштвото. Дури сакаат да го доведат во врска со некои „Македонствујќи средини во Бугарија“, иако, како што е познато тогаш (1936 г.) неоврховистичката организација на Иван Михајлов беше растурена и забранета од страна на „Звенарите“ во Бугарија веднаш со нивното доаѓање на власт со превратот на 19 мај 1934 година.

Документите што ги приложуваме препис се од оригиналите и ги предаваме напишани на јазикот каков што е во оригиналот. Презимињата на студентите Македонци што се наоѓаат во приложените списоци, од познати причини, сите се завршуваат во она време на „ик“, па така и ги оставивме.

МИНИСТАРСТВУ ПРОСВЕТЕ
 — Кабинет Господина Министра —
 Београд

Према наређењу К. бр. 26 од 27 марта т.г. част ми је послати спискове студената из Вардарске бановине који студирају на страним и нашим Универзитетима и високим школама и то:

I У иностранству:	Правни факултет: (у Аустрији 5,		
	у Бугарској 1, у Немачкој 3, у Француској 4, у Швајцарској 1)	15	
	Технички факултет: (у Америци 1, у Аустрији 1, у Белгији 1, у Бугарској 1, у Енглеској 1, у Пољској 2, у Француској 1, у Чехословачкој 3)	17	
	Правни факултет: (у Грчкој 2, у Француској 5)	7	
	Теолошки факултет: (у Грчкој 1, у Француској 1)	2	
	Пољопривредни факултет: (у Бугарској 1, у Чехословачкој 3)	4	
	Фармацијски факултет: (у Немачкој 1, у Француској 1)	2	
	Високу трг. школу: (у Грчкој 1, у Немачкој 1, у Румунији 7, у Турској 1, у Француској 1)	11	
	Конзерваторијум (у Чехословачкој)	2	
	Високу војну школу (у Турској 1)	1	61
<hr/>			
II а У Београду:	Правни факултет:	288	
	Филозофски факултет:	36	
	Технички факултет:	44	
	Пољопривредни факултет:	55	

	Медицински факултет:	38	
	Теолошки факултет:	13	
	Уметничку школу:	4	473
<hr/>			
б У Скопљу:	Филозофски факултет:	81	
в У Суботици:	Правни факултет:	6	
<hr/>			
			565
<hr/>			
III У Загребу:	Правни факултет:	4	
	Филозофски факултет:	2	
	Технички факултет:	6	
	Пољопривредни факултет:	1	
	Медицински факултет:	11	
	Ветеринарски факултет:	35	
	Фармацијски факултет:	21	
	Високу екон. комер. школу:	49	
	Вишу педагошку школу:	1	130
<hr/>			
IV У Лjubљани:	Медицински факултет:	1	
	Рударски факултет:	1	2
<hr/>			
УКУПНО СТУДЕНАТА ИЗ ВАРДАР. БАНОВИНЕ			758

Начелник
Просветног одељења,
Љуб. А. Алексић, с. р.

Да је препис веран своме оригиналу, тврди:

Спискови се налазе у Општем одељењу

С П И С А К

СТУДЕНАТА ИЗ ВАРДАРСКЕ БАНОВИНЕ НА ФАКУЛТЕТИМА И ВИСОКИМ ШКОЛАМА У СТРАНИМ ДРЖАВАМА

1. Младеновић Крста, студ. медицине у Лајпцигу, син Борба Младеновића, подрумције из Тетова.
2. Божиновић Виктор, студ. технике — Чехословачка, син Мине Божиновића, рентијера из Тетова.
3. Кондитијан Гаврил, студ. машин. технике — Италија, син Татале Кондитијана, апотекара из Тетова.
4. Кушовић Мишо, студ. технике, у Грацу, син Бана Кушовића, из Велеса. Родитељи живе у Бугарској.
5. Урумовић Борбе, студ. више трговачке школе у Берлину, син Андреје Урумовића, из Велеса.
6. Борчевић Васил,*) студ. медицине у Бечу, син Ристе Борчевића, из Велеса
7. Хаџи Пановић Страхиљ,**) студ. медицине у Бечу, син Јована Хаџи Пановића, држ. стипендист из Велеса.
8. Хаџи Ничовић Анђел, студ. конзерваторијума у Прагу, син Илије Хаџи Ничовића из Велеса, родитељи живе у Пловдиву — Бугарска.
9. Оровчанац Никола, студ. технике у Варшави, син Панчета Оровчанца, био извесно време у Русији, из Велеса.
10. Бобинковић Владимир, студ. медицине у Паризу, син Дима Бабиновића, из Велеса, илегално прешао из Русије у нашу земљу.
12. Цветановић А. Илија, студ. конзерваторијума у Прагу, син Атанаса и Маје Цветановића, из Прилепа.
13. Тројачанац Христо, студ. агрономије у Прагу, син Спира и Јелене Тројачанца из Прилепа.
14. Костић Стојан, студ. грађевинске школе у Енглеској, син Стојча и Тодоре Костића, земљ. сада живећих у Енглеској.
15. Стејевић Стеје, студ. трговачке академије у Солуну, син Матеје Стејевића, касапина из Кочана.
16. Тосевић Димитрије, студ. воћарске и виноградарске школе у Чехословачкој, син Јована Тосевића из Јужне Виноце, ср. кочанског. Води се као војни бегунац и сумњив у националном погледу.
19. Ефтимовић Борбе, студ. медицине у Француској, син Сотира Ефтимовића, б. кафеџије из Битоља.
20. Косарловић Моша, студ. теологије у Паризу, син Шуа Косарловића, трг. из Битоља.
21. Илић Александар, студ. права у Атени, син Илића Трајана, адвоката, сада живи у Солуну.
22. Берберић Борбе, студ. комерцијалне школе у Румунији, син Симеона Берберића, лекара из Битоља.

* Васил Ѓоргов.

** Хаџи Панзов Страхиљ.

23. Фараџи Жак, студ. технике у Бордоу, син Мојиса Фараџе, трг. из Битоља.
24. Јовановић Тома, студ. технике у Варшави, син Лазара Јовановића, трг. из Битоља.
25. Марушић Тодор, студ. трговачке академије у Букурешту, син Мине Марушића, терзије из Битоља.
26. Борисављевић Михаило, студ. технике у Берлину, син Будимира Борисављевића, адвоката из Битоља.
27. Фараџи Алберт, студ. Више трговачке школе у Паризу, син Мојиса Фараџе, трг. из Битоља.
28. Нечовић Благоје, студ. технике у Немачкој, без родитеља, из Битоља.
29. Филиповић Борђе, студ. фармације у Француској, син Анастаса Филиповића, апотекара из Битоља.
30. Марковић Борђе, студ. експортне академије у Букурешту, мајка живи у Битољу, отац му је умро.
31. Атанасковић Андон, студ. права у Атини син Горче Атанасковића, адвоката из Битоља.
32. Пардо Давид, студ. технике у Милану, син Јакова Парда, трговца из Битоља.
33. Науковић Ванђел, студ. електро-технике у син Алек-
сандра Науковића, мењача из Битоља.
34. Генчовић Васиљ, студ. машинске технике, у Немачкој, син Борђа Генчовића, рентијера из Битоља.
35. Сантић Јован, студ. права у Паризу, син Михајла Сантића, трг. из Битоља.
36. Нака Константин, студ. Више трг. школе у Букурешту, син Наума Наке, рентијера из Битоља.
37. Гошевић Стојан, студ. богословије у Атини, син Јована и Анке Гошевића, земљ. из Берово.
38. Арсић Т. Димитрије, студ. медицине у Паризу, син Тодора и поч. Славке Арсић, трг. из Криве Паланке, национално сუმњив.
39. Баргаревић Хривстоје, студ. експортне академије у Букурешту, син Николе и Фанке Баргаревић, рентијера из Крушева.
40. Леговић В. Димитрије, студ. експортне академије у Букурешту, син Васиља и Марије Леговића, из Крушева.
41. Полежина Владимир, студ. права у Паризу, син Јована Полежина, столара из Кичева.
42. Кузмановић Методије, студ. медицине у Софији, син Александра Кузмановића из Струге. Побеогао из војске, национално неисправан.
44. Савић Филип, студ. електро техничке школе у Чикагу, син Савића Николе, радника. Сада живеоет у Чикагу.
48. Босиљановић Анђелија, студ. фармације у Инзбруку, кћи пок. Косте и Јефре Босиљановића из Струмице.
49. Соларевић Влада, студ. медицине у Грацу, син Стојка Соларевића, б. трг. из Кумањова.

50. Протић Боривоје, студ. медицине у Грацу, син Доце Протића, трг. из Куманова.

51. Зафировић Драга, студ. медицине у Монпелијеу, кћи Зафира Петковића, касапина из Куманова.

52. Јовановић Јевта, студ. медицине у Женеви, син Јаћима Јовановића, вунара из Куманова. Национално несигуран.

53. Татарчевић П. Михаило, студ. права, у Француској, син Панте Татарчевића, рентијера из Ресна.

54. Татарчевић Методије, студ. агрономије у Чехословачкој, син Панте Татарчевића, рентијера из Ресна.

55. Татарчевић Гирило, студ. хемијске технике у Немачкој, син Борћа Татарчевића, рентијера из Ресна. Национално сумњив.

56. Аврамовић Делчо, студ. права у Паризу, син Пандила Аврамовића, молера из Скопља, национално несигуран.

57. Огњановић Д. Риста, студ. технике у Бугарској, син Дамњана Огњановића, зидара из Тресонче, ср. галички. Национално несигуран.

58. Пенушлијевић Риста, студ. медицине у Лајпцигу — Немачка, син Александра Пенушлијевића, трг. из Штипа.

59. Трпковић Виктор, студ. Више трг. академије у Букурешту, син Јована Трпковића, б. фотографа из Гостивара.

60. Савић Д. Љубомир, студ. медицине у Минхену — Немачка, син Димка и Васе Савића, месара из Охрида.

61. Јовановић Ванче Слободан, докторант права у Паризу.

62. Мухсетовић Садика Садун, студ. Више трг. школе у Цариграду.

С П И С А К

СТУДЕНАТА ВАРДАРСКЕ БАНОВИНЕ НА ФАКУЛТЕТИМА И ВИСОКИМ ШКОЛАМА У БЕОГРАДУ

10. Цветковић Трифун, студент теологије, син Мојсија Цветковића, служитеља из Тетова.

11. Димитријевић Стојан, студ. агрономије, син Јастра Димитријевића, предузимача из Тетова.

12. Илић Драгутин, студ. филозофије, син Михаила Илића, учитеља из Тетова.

13. Јовановић Светозар, студ. права, син Томе Јовановића, мугајџије из Тетова.

14. Камберовић Саип, студ. права, син пок. Бећира Камберовића из Тетова. Издржава га Вакуфски одбор у Скопљу.

15. Блажевић Јордан, студ. агрономије, син Матеје Блажевића, зидара из Тетова.

16. Серафимовић Живојин, студ. права, син Томе Серафимовића, надничара из Тетова.

17. Трифуновић Илија, студ. права, син Борћа Трифуновића, печалбара из Тетова.

18. Славујић Камил, студ. шумарства, син Антуна Славуића, инж. из Тетова.

19. Штеин Никола, студ. медицине, син Симона Штена, из Тетова.

20. Петровић Душан, студ. права, син Јордана Петровића, директора гимназије у Тетову.

21. Симић Жарко, студ. права, син Илије Симића, кројача из Тетова.

22. Божиновић Андра, студ. права, син Ристе Божиновића, приват. чинов. у Тетову.

23. Трифуновић Гирило, студ. технике, син Нићифора Трифуновића, печалбара из Тетова.

24. Митрушевић Тодор, студ. права, син Мије Митрушевића, трг. из Тетова.

25. Атковић Боривоје, студ. права, син Илије Атковића, трг. из Тетова.

26. Смиљанић Бошко, студ. права, син Арсе Смиљанића, кочијаша из Тетова.

27. Павловић Мирко, студ. права, син поч. Димка Павловића, из Тетова.

28. Берић Андра, студ. агрономије, син Пана Берића, печалбара из Тетова.

29. Бојић Велимир, студ. права, син Филипа Бојића, пензионера из Тетова.

30. Кочевеић Д. Сребрен, студ. агрономије, син Димка Кочевеића, из БевЂелије.

31. Блажевић Јунер, студ. агрономије, син Матеје Блажевића, из БевЂелије.

32. Дилидинковић Сотир, студ. филозофије, син Неше Дилидинковића, из БевЂелије.

33. Јосифовић Јосиф, студ. права, син Ванђела Јосифовића, из БевЂелије.

41. Радојичић Предраг, студ. права, рођен 1915 године, син Миливоја Радојичића, из Велеса.

42. Михаиловић Илија, студ. права, рођен 1912 године, син Тасе Михајловића, из Велеса.

43. Хаџи Наумовић Трајко, студ. права, рођен 1912 године, син Јордана Наумовића, из Велеса.

44. Медаревић Панга, студ. права, рођен 1915 године, син Јована Медаревића, из Велеса.

45. Левковић Благоје, студ. права, рођен 1911 год., син Диме Лезковића, из Велеса.

46. Коробаревић Петар, студ. права, рођен 1913 г., син Диме Коробаревића, из Велеса.

47. Хаџи Панзовић Благоје, студ. права, рођен 1911 г., син Јована Хаџи Панзовића из Велеса.

48. Каменаревић Владе, студ. технике, рођен 1914 год., син Тодора Каменаревића из Велеса.

49. Васиљевић Риста, студ. технике, рођен 1914 год., син Анбела Васиљевића из Велеса.
50. Абрашевић Благоје, студ. агрономије, рођен 1912 год., син Јордана Абрашевића из Велеса.
51. Пауновић Коста, студ. шумарства, рођен 1910 год., син Лазара Пауновића, из Велеса.
52. Ристић Стојан, студ. теологије, рођен 1912 г., син Милана Ристића, из Велеса.
53. Павловић Костадинка, студ. права, рођена 1910 г., кћи Тодора Павловића из Велеса.
54. Голистојановић Милка, студ. филозофије, рођена 1912 год., из Велеса.
55. Хаџи Саздовић Родна, студ. медицине, рођ. 1908 г., из Велеса.
56. Босиљковић Петар, студ. права, рођ. 1910 г., син Илије Босиљковића, из Велеса.
57. Богдановић Богдан, студ. права, рођ. 1909 г., син Лазара Богдановића из Велеса.
58. Сираковић Панта, студ. права, рођ. 1910 г., син Ристе Сираковића, из Велеса.
59. Ристић Александар, студ. права, син Ристића Тодора, трг. из Неготина.
60. Бирић Јеротије, студ. права из Курије, срез неготински.
61. Нешић Стојан, студ. шумарства, стар 23 година, син Стевка Нешића, служит. из Кучевишта, ср. скопски, државни стипендист.
62. Стојановић Милка, студ. Филозофије, стара 25 год., кћер Ристе Стојановића, из Синбелаћа, ср. скопски.
63. Јовановић Јован, студ. права, стар 22 г., син Илије Јовановића из Љубанаца, ср. скопски, државни стипендист.
64. Николић Борбе, студ. шумарства, стар 23 г., син Тодора Николића из Љубанаца, ср. скопски, држ. питомец.
65. Лапевић Љубомир, студ. филозофије, син Бине и Перунике Стевановић из Прилепа.
66. Левковић Димитрије, студ. филозофије, син пок. Илије Левковића из Прилепа.
67. Паневић Надежда, студ. филозофије, кћи Лазара и Тодорке Панића из Прилепа.
68. Ачковић Надежда, студ. филозофије, кћи Петра и Јелене Ачковић из Прилепа.
69. Миревић С. Димитрије, студ. медицине, син Стевана и Фросе Миревића из Прилепа.¹⁾
70. Сапунџијевић Вељамин, студ. технике, син Илије и Рајне Сапунџијевића.
71. Данило Китановић, студ. филозофије, син Милана и Анастасије Китановића из Прилепа.
72. Ачевић Наум, студ. филозофије, пок. Јордана и Викторије Ачевића из Прилепа.

¹⁾ Димче Мире студирал историја на филозофскиот факултет.

73. Печијаревић Јордан, студ. филозофије, син Крсте и Стеве Печијаревић из Прилепа.

74. Тодоровић Панта, студ. филозофије, син пок. Ристе и Ленке Тодоровић из Прилепа.

75. Тодоровић Димитрије, студ. уметничке академије, син пок. Ристе и Јелене Тодоровић из Прилепа.

76. Тошић Н. Крун, студ. филозофије, син Наума и Тодороа Тошића.

77. Бепевић Д. Крун, студ. филозофије, син Димка и пок. Цане из Прилепа.

78. Спасојевић Никола, студ. шумарства, син Димка и Фанке из Прилепа.

79. Костић Бирило, студ. права, син Јордана и Параскеве Костића.

80. Ђурчијевић Благоје, студ. права, син пок. Ниче и Спасија Ђурчијевић.

81. Соколовић Методије, студ. медицине, син Тодора и пок. Боне Соколовић.²⁾

82. Дујаковић Димитрије, студ. медицине, син пок. Јордана и Византије Дујаковић из Прилепа.

83. Поповић Коста, студ. филозофије, син пок. Илије и Анастасије Поповић из Прилепа.

84. Борђевић Бирило, студ. технике, син Данила и Анастасије Борђевић.

85. Грдановић Душан, студ. права, син Јована и пок. Хераклије Грдановић из Прилепа.

86. Вандевић Стојанка, студ. филозофије, кћи Тодора и Василије Вандевић, трг. из Прилепа.

87. Сугаревић Методије, студ. права, син пок. Гргура и Параскеве из Прилепа.

88. Илић Димитрије, студ. технике, син Атанаса Илића, земљорад. из Кавадара.

89. Димитријевић Василије, студ. права, син Андона Димитријевића, свештеника из Кавадара.

90. Анастасијевић Благоје, студ. права, син Анастасијевића Милана, архивара из Кавадара. Одговара код државног суда за заштиту државе за примање пропагандистичкога материјала са стране илегалне организације.

91. Вељковић Никола, студ. права, син Петра Вељковића, трг. из Кавадара.

92. Јовановић Бирил, студ. технике, син Игњата Јовановића, трг. из Кавадара.

93. Мукајетовић Риста, студ. технике, син Лазара Мукајетовића трг. из Кавадара.

174. Димитријевић Стојанка, студ. права и комерцијалне школе, кћи Димитрија и Васе Димитријевића из Кочана.

175. Крушаревић Јован, син Јевтима Крушаревића, зем. из Кочана.

---

²⁾ Соколоски Методија студирао на филозофскиот факултет.

176. Јовановић Никола, студ. филозофије, син Михаила Јовановића, кројача из Кочана.
177. Димитријевић Стоил, студ. агрономије, син Стоја Тодоровића, ковача из Кочана.
178. Манасијевић Тодор, студ. права, син Димитрија и Јордане Манасијевић из Кочана.
179. Корнети Анастас, студ. медицине, син Манде Корнети, трг. из Кочана.
180. Борђевић Никола, студ. права, син Милисава Борђевића, земљ. из Кочана.
187. Таневић Тома, студ. права, син Глигорија Таневића, рентијера из Битоља.
188. Талевић Риста, студ. технике, син Николе Талевића, касапина из Битоља.
189. Томић Тома, студ. права, нема родитеља из Битоља.
190. Јовановић Стеван, студ. права, син Тодора Светијевића, трг. из Битоља.
191. Додовић Јован, студ. теологије, нема родитеља из Битоља.
192. Радовановић Радован, студ. права, син Милоша Радовановића.
193. Букић Бранко, студ. технике, син Филипа Букића, пензионера из Битоља.
194. Тодоровић Леонида, студ. права, отац Вукадин умро а мајка живи у Северној Америци.
195. Ристић Филип, студ. права, нема родитеља, из Битоља.
196. Пауновић Трифун, студ. медицине, син Борба Пауновића, земљорадника из Битоља.
197. Јовановић Петар, студ. права, син Ристе Јовановића, обућара из Битоља.
198. Антоновић Христифор, студ. права, син Николе Антоновића, трговца из Битоља.
199. Атанасковић Лазар, студ. права, син Пантелије Атанасковића, рентијера из Битоља.
200. Борезановић Василије, студ. права, син Стевана Борезановића, трг. из Битоља.
201. Трајановић Никола, студ. права, син пок. Анастаса Трајановића из Битоља.
202. Папазоглу Димитрије, студ. права, син покојног Косте Папазоглу из Битоља.
203. Митровић Илија, студ. права, син Митровића Косте, земљорадника из Битоља.
204. Настовић Борисав, студ. шумарства, син Трајана Настовића, надничара из Битоља.
205. Ацевић Ванбел, студ. права, син Анастаса Ацевића, званичника из Битоља.
206. Ивановић Борисав, студ. права, син Илије Ивановића, књижара из Битоља.
207. Петрашиновић Тодор, студ. права, син Николе Петрашиновића, сајције из Битоља.

208. Николић Петар, студ. технике, син пок. Ставре Николића из Битоља.
209. Костић Борђе, студ. права, син Јована Костића, трговца из Битоља.
210. Петровић Михаило, студ. теологије, нема родитеља из Битоља.
211. Крстић Михаило, студ. технике, син Томе Крстића, књижара из Битоља.
212. Наумовић Василије, студ. теологије, син Петра Наумовића, служитеља из Битоља.
213. Лазаревић Тома, студ. права, син Василија Лазаревића, свешт. из Битоља.
214. Кололчевић Крум,*) студ. права, син Ристе Кололчевића, трг. из Битоља.
215. Филиповић — Филовић Филота, студ. права, кћи Томе Филиповића, — Филовића, општинског служитеља из Битоља.
216. Миленковић Ђирило, син пок. Димка Миленковића из Битоља.
217. Теохаревић Крисула, кћи пок. Теохара из Битоља.
218. Андоновић Александар, студ. права, син Николе Андоновића, учитеља из Битоља.
219. Борђевић Никола, нема родитеља из Битоља.
222. Гавриловић Борђе, студ. медицине, син Нацета и Павлине Гавриловића, трг. из Светог Николе, војни питомац.
227. Теохаревић Теохар, студ. теологије, син Николе и Марије Теохаревић, студ. теологије из Беровца.
228. Стевановић Веселин, студ. медицине, син почив. Стевана и Марије Стевановић, терзије из Криве Паланке.
229. Јовановић Радован, студ. права, син Тодора и Јованке Јовановић, учитељ у пензији из Криве Паланке.
230. Арсић Левко, студ. теологије, син поч. Миле Арсића, бив. трговца из Криве Паланке.
231. Синицки Виктор, студ. шумарства, син Александра и Марије Синицког учитеља из с. Стајевца, ср. кривоаланачки.
232. Богдановић В. Панта, студ. права, син Василије Богдановића, земљор. из Букова, срез битољски.
233. Тодоровић Никола, студ. права, син Ристе Тодоровића, свештеник из Камила, срез битољски.
234. Димитријевић Марко, студ. теологије, син Лазара Шећеровића, земљор. из Брценика, срез битољски.
235. Наумовић Ј. Панта, студ. теологије, син Јосифа Наумовића, земљор. из Брценика, срез битољски.
236. Поповић Ђирило, студ. права, син Тена Јеремића, домаћнице из Злетова, ср. кратовски.
237. Димитријевић Никола, студ. права, син Мила Димитријевића, бакалина из Злетова, срез кратовски.
238. Велевић С. Борђе, студ. права, син Велевића Тренка, земљор. из Крапе, ср. поречког.

*) Хололчев Крум.

239. Јошевић Иван, студ. права, син Николе и Фанке Јошевића, бакалина из Крушева.
240. Димковић М. Јанко, студ. права, син пок. Михајла и Сенте Димковић, столара из Крушева.
241. Поп Манојловић Гира, студ. медицине, син пок. Михајла и Хериклије Поп Манојловића, б. лекара из Крушева.
242. Штерљевић Владимир, студ. медицине, син Стевана Штерљевића, кројача из Кичева.
243. Пејовић Бранислав, студ. шумарства, син Методија Пејовића, пензионера из Кичева.
244. Рашић Ставре, студ. права, син Борба Рашића, пекара из Кичева.
245. Максимовић Александар, студ. права, син Милосава Максимовића, радника из Кичева.
246. Димитријевић Павле, студ. права, син Станка Димитријевића, рентијера из Кичева.
247. Стојановић Благоје, студ. права, син Владе Стојановића, трговца из Кичева.
248. Пејовић Владимир, студ. технике, син Методија Пејовића, пенз. из Кичева.
249. Максимовић Радосав, син Мате Максимовића, из Мединце, срез кичевски.
250. Жупановић Наум, студ. физике, син Николе Жупановића, учит. у пензији, из Струге.
251. Чакаревић Борисав, студ. права, син Танасија Чакаревића, општинског службеника из Струге.
252. Дербановић Владислав, студ. права, син Јаћима Дербановића, учит. у пензији из Струге.
253. Калајидић Василије, студ. права, син пок. Спасе Калајидића, б. земљор. из Вевчана, среза струшког.
254. Домазетовић Пантелије, студ. медицине, син пок. Петра Домазетовића, б. земљорадника из Јабланице, среза струшког.
255. Марковић Петар, студ. медицине, син пок. Ивана Марковића, б. земљ. из Нереза, ср. струшког.
256. Грујић Трајко, студ. технике, син пок. Николе Грујића, б. земљорадника из Пискуштине, среза струшког.
257. Грујић Јован, студ. права, син Јевте Грујића, земљорадника из Пискуштине, среза струшког.
258. Џутевић Блаћа, студ. пољопривреде, син пок. Новака Џутевића, б. земљ. из Пискуштине, ср. струшког.
259. Крстић Стојан, студ. права, син Анђелка Крстића, учитеља у пензији из Лабуништа, среза струшког.
260. Ковачевић Бранислав, студ. теологије, син пок. Петра Ковачевића, млекара из Лабуништа, срез струшки.
261. Анђелковић Серафим, студ. права, син Александра Анђелковића, учитеља из Лабуништа.
262. Димитријевић Борбе, студ. права, син Аврама Димитријевића, писара из Боровца, срез струшки.

263. Борговић Наум, студ. права, син пок. Танасија Борговића, б. зсмљ. из Вишње, срез струшки.
264. Рашидовић Имер, студ. права, син пок. Рашида Османовића, из Радолишта, срез струшки.
302. Манојловић Василије, студ. права, син Борђа и Јордане Манојловић, кафеџије из Струмице.
303. Костурлијевић Славко, студ. агрономије, син Панче и Ленке Костурлијевић, из Струмице.
304. Чакмаковић Антоније, студ. медицине, син пок. Мите и Рајне Чакмаковић, из Струмице.
305. Гоцевић Никола, студ. агрономије, син Атанаса и Јелене Гоцевић, рабације из Струмице.
306. Изовић К. Зора, студ. уметничке школе, кћи Косте и Рајне Изовић, трг. из Струмице.
307. Таховић Јанко, студ. права, син Борђа Таховића, суд тужилац из Куманова.
308. Анђеловић Мирослав, студ. права, син Ђире Анђеловића, обућара из Куманова.
309. Довезенски Бранко, студ. права, син пок. Јована Довезенског, б. народ. посланик из Куманова.
310. Крстић Петар, студ. права, син Трајка Крстића, терзије из Куманова, наклоњен егзархистима.
311. Бојковић Јанко, студ. права, син Бурка Бојковића, зидара, из Куманова, наклоњен егзархистима.
312. Борђевић Милан, студ. права, син Стојана Борђевића, бив. житар из Куманова, наклоњен је егзархистима.
313. Костић Стојан, студ. права, син Мирка Борђевића, кафеџије из Куманова, наклоњен егзархистима.
314. Ташковић Миливоје, студент права, син пок. Ташка Васиљевића, наклоњен егзархистима.
315. Јовановић Стојан, студ. права, син Дина Јовановића, трговца из Куманова, наклоњен егзархистима.
316. Павловић Александар, студ. технике, син Јована Павловића, столара из Куманова.
317. Петровић Верољуб, студ. права, син Томе Петровића, трговца из Куманова, наклоњен егзархистима.
318. Зордумис Костадин, студ. технике, син Леонида Зордумиса, трг. из Куманова.
319. Антонов Сергије, студ. технике, син Владимира Антонова, општ. инжињера из Куманова.
320. Динић Александар, студ. агрономије, син Панче Динића, срес. служитеља из Куманова.
321. Станковић Срећко, студ. агрономије, син Спасе Станковића, баштована из Куманова.
322. Николић Благоје, студ. агрономије, син Доцке Павловић, из Куманова.
323. Цветковић З. Вучко, студ. агрономије, син пок. Зафира Цветковића, б. служитеља из Куманова.

324. Сушелски Благоје, студ. права, син Јосифа Сушелског, трг. из Куманова, наклоњен комунизму и Македонствујушћу.
325. Манчић Милан, студ. права, син Илије Манчића, пенз. из Куманова, наклоњен комунизму.
326. Цартић Јован, студ. медицине, син Петра Цартића, жигара, из Куманова, бугарофил.
327. Атанасовић Мирослав, студ. права, син Борба Атанасовића, трг. из Куманова, бугарофил.
328. Зафировић Бојче, студ. права, син Анбела Зафировића, служ. из Куманова.
329. Димитријевић Трајко, студ. права, син Борба Димитријевића, служитеља из Куманова.
330. Јовановић Александар, студ. медицине, син Стоје Јовановића из Куманова, морално неисправан.
331. Караџић Милутин, студ. права, син Кате Караџић, из Куманова.
332. Ковачевић Александар, студ. права, син Величка Ковачевића, бив. трг. из Куманова.
333. Стефановић Милорад, студ. права, син Јосифа Стефановића, кафеџије из Куманова.
334. Стрезовић Александар, студ. права, син Крсте Стрезовића, б. нар. посланика из Ресна.
335. Стрезовић Цветко, студ. права, син Владимира Стрезовића, земљорадника из Ресна.
336. Зенговић Јања, студ. медицине, син Алексије Зенговића, рентигера из Ресна.
337. Николић Р. Бирило, студ. права, син Ристе Николића, кафеџије из Ресна.
338. Стевановић В. Стеван, студ. права, син Василије Стевановића, земљ. из Љубојна, ср. преспанског.
339. Јанковић Д. Живко, студ. права, син Димитрија Јанковића, земљорадника из Јанковца, среза преспанског.
340. Кеџкаревић Аврам, студ. медицине, син Михаила и Цвете Кеџкаревића, млекара из Галичника.
341. Блажевић И. Јордан, студ. права, син Матеја Блажевића. грабевинара из Галичника.
342. Карајановић Душан, студ. медицине, син Стевана Карајанића, посластичара из Брода, срез галички.
343. Јордановић Лазар, студ. права, син Јордана Постоловића, из Штипа.
344. Јевремовић Љубомир, студ. права, син Ристе Јевремовића, лимара из Штипа.
345. Хаџи Пецовић Манојло, студ. права, син Методија Хаџи Пецовића, општинског писара из Штипа.
346. Кошевалијевић Сотир, студ. права, син Стојана Кошевалијевића, кројача из Штипа.
347. Деспотовић Тодор, студ. права, син Милана Деспотовића, надничара из Штипа.

348. Милевић Боривоје, студ. права, син Милана Милевића, бакалина из Штипа.
349. Станчевић Панче, студ. медицине, син Трајка Станчевића, банк. чиновника из Штипа.
350. Грличковић Павле, студ. медицине, син Мане Грличковића, трг. из Штипа.
351. Балванлијевић Јован, студ. фармације, син Пане Балванлијевића, бакалина из Штипа.
352. Ванђеловић Љубомир, студ. технике, син Ристе Ванђеловића, трг. из Штипа.
353. Бојацијевић Благоје, студ. агрономије, син Тодора Бојацијевића, бакалина из Штипа.
354. Митић Тодор, студ. агрономије, син Камча Митића, надничара из Штипа.
355. Лазаревић Стојан, студ. агрономије, син Алексе Лазаревића, месара из Штипа.
356. Калеовић Стојан, студ. агрономије, син Давче Калеовића, обућара из Штипа.
357. Гировић Јордан, студ. агрономије, син Пане Гировића, обућара из Штипа.
358. Матић Нада, студ. филозофије, кћи Гвоздена Матића, апот. из Штипа.
359. Арсић Тодор, студ. права, син Донче Лазича, трг. из Штипа, национално несигуран, деструктиван.
360. Теодосић Макријан, студ. права, син Димитрија и Невенке Теодосић, учитељ из Гостивара.
361. Мојсиловић Младен, студ. медицине, син Ристе Богдановића, кафеције из Маврова, срез горњополошки.
362. Борђевић Русе, студ. медицине, син Зафира Борђевића, рентџера из Дебра.
363. Димитријевић Методије, студ. медицине, син Ристе Димитријевића, учитеља из Бањишта, ср. дебарски.
364. Борђевић Куне, студ. агрономије, син Димитрија Борђевића, трг. из Дебра.
365. Ејуп Абдурахман, студ. права, син Шеа Латифа, хоце из Дебра.
367. Николић Антоније, студ. шамарства, син Крсте Николића, зидара из Бањишта, ср. дебарски.
368. Поповић Иван, студ. права, син Нестора Поповића, учитеља из Дебра.
369. Трпеновић Стражмир, студ. права, син Јована Трпеновића, свештеника из Дренка, среза дебарског.
382. Камчевић Риста, студ. агрономије, син Тодора и Ленке, земљорадника из Валандова.
383. Манојловић Никола, студ. технике, син Наке и Софије Маневић, трг. из Валандова.
384. Кусимиљевић Благоје, студ. теологије, син Глигора и Мине Кусимиљевића, земљорадника из Пираве, среза дојранског.

385. Протоџеровић Димитрије, студ. технике, син Панте и Цареве Протоџеровић, пенз. из Охрида.
386. Илинчевић Методије, студ. теологије, син Ристе и Катарине Илинчевић, свешт. из Охрида.
387. Момитовић Риста, студ. права, син Климентија Момитовића, бакалина из Охрида.
388. Грдановић Слободан, студ. права, син Александра и Домне Грдановић, пенз. из Охрида.
389. Анастасијевић Петар, студ. медицине, син Косте и Јелене Анастасијевић, обућара из Охрида.
390. Јаневић Т. Спира, студ. права, син Трифуна и Марије Јањевић, трг. из Охрида.
391. Хаџић Славко, студ. филозофије, син Димка Хаџића, трг. из Охрида.
392. Грујић Бранислав, студ. права, син Гвоздена и Стане Грујић, учит. из Охрида.
393. Васиљевић Василије, студ. права, син Климе и Катарине Васиљевић, радника из Охрида.
394. Шаховић Панта, студ. права, син пок. Методија Шаковића, б. радника из Охрида.
395. Маневић Климентије, студ. права, син пок. Стевана Маневића, бив. трг. из Охрида.
396. Стевановић Владимир, студ. права, син Блаже и Севде Стевановић, радника из Охрида.
397. Точковић Крум, студ. агрономије, син пок. Клемента и Аспасије Б. Точковић, б. трг. из Охрида.
398. Коцовић Димитрије, студ. уметничке академије, син Стевана и Рајне Коцовић, радника из Охрида.
399. Кичевац Т. Никола, студ. филозофије, син Теофила и Благуње Кичевац, касапина из Охрида.
428. Катривас Мушена Хафије, студ. права из Скопља.
429. Макиловић Михаила Трифун, студ. права из Скопља.
430. Стевковић Трајана Младен, студ. технике из Скопља.
431. Хазан Дана Хаим, студ. права из Скопља.
432. Парачанин Воислава Миодраг, студ. права из Скопља.
433. Кацавола Димитрија Никола, студ. медицине из Скопља.
434. Поповић Данила Милутин, студ. технике из Скопља.
435. Катан Хаима Моис, студ. права из Скопља.
436. Трајковић Трпета Лазар, студ. шумарства из Скопља.
437. Живковић Трајана Војислав, студ. права из Скопља.
438. Благојевић Ивана Борис, студ. права из Скопља.
439. Ароести Бењанина Жак, студ. технике из Скопља.

440. Анчић Ефтима Димитрије, студ. права из Скопља.
441. Јовановић Душана Александар, студ. права из Скопља.
442. Софијановић Борба Јанко, студ. шумарства из Скопља.
443. Јовановић Димитрија Александар, студ. права из Скопља.
444. Дивљаковић Николе Јаким, студ. права из Скопља.
445. Бераха Наима Рахаим, студ. технике из Скопља.
446. Главички Чедомира Љубомир, студ. права из Скопља.
447. Тодоровић Јована Арсеније, студент филозофије из Скопља.
448. Поп Антовић Илије Славко, студ. шумарства из Скопља.
449. Голочевац Јована Радивоје, студ. права из Скопља.
450. Аранђеловић Косте Часлав, студ. шумарства из Скопља.
451. Мијовић Коцета Димитрије, студ. медицине из Скопља.
452. Меламет Леона Алфред, студ. технике из Скопља.
453. Дохчевић Димитрија Душа, студ. права из Скопља.
454. Богдановић Косте Петар, студ. музике из Скопља.
455. Цветковић Николе Благоја, студ. права из Скопља.
456. Пешић Николе Јордан, студ. права из Скопља.
457. Алексић Јована Дејан, студ. права из Скопља.
458. Варошчић-Шћепана Миладина Василије, студ. права из Скопља.
459. Јергић Саве Бранко, студ. права из Скопља.
460. Јовчић Косте Миливој, студ. права из Скопља.
461. Перић Петра Јаћим, студ. технике из Скопља.
462. Томашевић Јовице Радисав, студ. технике из Скопља.
463. Томић Илије Саво, студ. шумарства из Скопља.
464. Ристић Стевана Томо, студ. медицине из Скопља.
465. Булко Борба Димитрије, студ. права из Скопља.
466. Глигорије Константина Михаило, студ. медицине из Скопља.
467. Анчић Јефтимије Тихомир, студ. шумарства из Скопља.
468. Дохчевић Димитрија Сима, студ. права из Скопља.
469. Камхи Јосипа Албрехт, студ. агрономије из Скопља.
470. Меламет Леона Самуел, студ. технике из Скопља.
471. Пејатовић Гавра Омиљ, студ. права из Скопља.
472. Чичарић Борбе Местимир, студ. права из Скопља.
473. Димитријевић Николе Ратомир, студ. права из Скопља.
474. Јелачић Алексије Ѓирил, студ. филозофије из Скопља.
475. Буклић Косте Борбе, студ. права из Скопља.
476. Камхи Бенциона Самуел, студ. шумарства из Скопља.
477. Коен Исака Елио, студ. технике из Скопља.
478. Мутвијевић Абдул Етема Абдулведин, студ. права из Скопља.
479. Абазовић Ибрахим Верис, студ. права из Скопља.

Министарство војске и морнарице
Краљевине Југославије

БЕНЕРАЛШТАБНО ОДЕЉЕЊЕ

Пов. Б. Об. бр. 3190

24 јула 1936 год.

у Београду

МИНИСТАРСТВУ ПРОСВЕТЕ

Главни бенеалштаб доставио је следећи извештај команданта Вардарског жандармериског пука:

„Студенти из Вардарске бановине, крајем школске године приликом растанка у Београду, њих око 200, написали су и потписали неку резолуцију, коју су преко студената Савске бановине послали Др. Мачеку. У резолуцији коју су преко студената Савске бановине послали, изјављују своју солидарност Др. Мачеку и захтевају, да се Др. Мачек, поред рада за самосталну Хрватску, заузме и за самосталност Македоније, јер све оно што траже Хрвати траже и Македонци, обећавајући, да ће на идћим изборима и иначе заузети се свим силама за успех опозиције и за самосталност Македоније.

Један од потписника резолуције јесте студент правног факултета у Београду ТОДОРОВИЋ НИКОЛА. На његов рад и кретање обратио сам највећу пажњу. Остали потписници местимично су из целе Вардарске бановине. У Битољу их има око 30, а вођа им је студент права МИЉЕНКОВИЋ ЂИРА, родом из Битоља. У Охриду их има око 12, у Струзи 10, у Велесу 10, у Прилепу неодребено, у Скопљу око 30, међу којима је и главни вођа, но његово име за сада није познато.

Везе између студената Вардарске и Савске бановине одржавају се стално и сву кореспонденцију предају једни другима већином на састанцима у Београду. Преписку преко поште обуставили су.

Иста ова група студената намерава да у народу растури потајно летке у којима ће показати своју јачину и позвати народ, да их помогне у раду за самосталност Македоније”.

Министарству војске и морнарице част је доставити горњи извештај, с молбом ради знања и даље надлежности.

По заповести Министра

НАЧЕЛНИК

Бенеалштабни бригадни бенеал

Потписот не се чита.

КРАЉЕВИНА ЈУГОСЛАВИЈА
КРАЉЕВСКА БАНСКА УПРАВА
ВАРДАРСКЕ БАНОВИНЕ

Пов. II бр. 6470
14 августа 1936 год.

С к о п љ е

МИНИСТАРСТВУ ПРОСВЕТЕ
Општем одељењу

Б Е О Г Р А Д

Према наређењу Министарства Пов. бр. 664 од 1 августа тек. год. част је Краљевској банској управи поднети следећи извештај:

Исте податке текстуелно, које је добило Министарство просвете, добила је Банска управа од командира жанд. станице у Велуштини, преко команданта вардарског жандармериског пука у Скопљу још 11 јула тек. године и одмах је наређено управним властима да тај извештај проверавају и поднесу своје извештаје о резултату. Исто тако наређено је да се на кретање студената у целој бановини обрати пажња и са сваким ко се буде огрешио о позитивне законске прописе поступају најстрожије по закону.

Прибављају се подаци о свим студентима стипендистима и за сваког оног студента за кога се утврди да ради противу државе и државног уређења, поред казне, учиниће се предлог надлештву, ако није бановински стипендиста, код кога ову прима да им се иста укине.

За Бана
Заменик Помоћника
Потписот не се чита.

Д. Б.
22-VIII-1936

712

Привремено, док не стигне одговор и
Ректора Универзитета у Београду, у акта.
24-VIII-36

КРАЉЕВИНА ЈУГОСЛАВИЈА
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ДРЖАВНУ ЗАШТИТУ I

Пов. бр. 4935
8 фебруара 1937 године

БЕОГРАД

МИНИСТАРСТВУ ПРОСВЕТЕ

Управа града Београда доставља следеће:

„Управи је част доставити и следеће:

— На последњем свом састанку Академско удружење „Вардар” на овдашњем Универзитету у коме су зачлањени само они студенти Јужне Србије који су родом из бивших егзархских кућа, решавало је између

осталого и о томе, како да реагирају против тога што се некима од њихових чланова одузимају стипендије.

Поводом тога напали су Удружење Јужносрбијанаца и нарочито члана управе омладинског удружења „Југ“ Драгана Бенковића, асистента овдашњег универзитета, за кога су рекли да их је он денунцирао и да се његовом иницијативом њиховим члановима одузимају стипендије.

Због тога одредели су једну делегацију којој је било стављено у дужност, да посети ректора универзитета и да од овога захтева, да код меродавних поради да им се стипендије не одузимају, а у исто време да код ректора нападну асистента Драгана Бенковића, као водећу личност Јужносрбијанског удружења „Југ“, што их је денунцирао и опадао код меродавних личности да им се стипендије одузимају.

Пошто је ова делегација Удружења „Вардар“ била код ректора Универзитета, ректор је позвао асистента Драгана Бенковића и овоме изложио све што су за њега рекли претставници академског друштва „Вардар“. Изгледа да је ректор оштро приметио Бенковићу, те је овај одмах отишао у просторије удружења „Вардар“ на универзитету и овима се извињавао, да он нема никакве везе са одузимањем стипендије члановима „Вардар“, као и то, да ће он порадити код културних установа да се њиховим члановима, као и осталим студентима, издаје помоћ у виду стипендије.

Када су за овакво држање Драгана Бенковића сазнали у омладинском јужносрбијанском удружењу „Југ“, оштро су га напали, Бенковић се правдао, да је тако морао поступити, да би од себе одклонио сумњу, јер су му претили да ће га онемогућити на Универзитету. Да до тога не би дошло, он се је извинио, да није радио на одузимању стипендија, а да би их у то уверио, обећао им је да ће порадити, да им се издаје помоћ из хуманих друштава, као што је друштво „Светог Саве“ и др. Управа омладинског јужносрбијанског друштва „Југ“ огорчена је на толерантност ректора овдашњег Универзитета, кога чине одговорним што је дозволио, да се такво удружење оснује и на овдашњем универзитету. Исто тако пребацују Министру просвете, да је до сада остао индиферентан на рад ових анационалних елемената, који после толико година покрећу питање аутономне Македоније, иза кога се крије присаједињење Македоније Бугарској.

Извештавајући о предњем Управи је част, с обзиром на дефетистички рад овог Удружења, умолити Министарство да преко Министарства просвете поради, да се омладинско Академско удружење „Вардар“ на овдашњем Универзитету растури и њихов рад забрани као посве штетан по национално изграђивање омладине Јужне Србије“.

Министарству унутрашњих послова част је доставити предње Министарству просвете на увиђај и даљу надлежност у циљу да се рад академског омладинског удружења „Вардар“ на . . .” (завршниата на овој документ не ја најдовме во Архивот — А. А.).

КРАЉЕВИНА ЈУГОСЛАВИЈА
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ДРЖАВНУ ЗАШТИТУ I

Пов. I бр. 16114

12-IV-1937 год.

БЕОГРАД

МИНИСТАРСТВУ ПРОСВЕТЕ,

Општом уредбом о универзитетима, у чл. 206. универзитетским слушаоцима признато је право међусобног удруживања, која ће их као целину претстављати, или у удружења са задатком и сврхом ширења образовања на подручју оних наука које се на универзитету предају.

Чланом 206. уредбе категорички је забрањено оснивање академских друштва, која имају верски, племенски или регионални карактер.

Сврха ове одредбе своди се несумњиво на онемогућавање ширења и остваривања нежељеног регионалног деловања тенденца путем универзитетских удружења, што би било у супротности са цитираном уредбом и са прописима закона о универзитетима.

Према подацима којима располаже ово министарство, на универзитетима у Београду и Загребу постоји академско друштво „Вардар” које је чисто регионалног значаја, и као таково противи се забрани из чл. 206 опште уредбе о универзитетима.

Достављајући предње, министарству унутрашњих послова част је умолити за извештај, дали је у смислу чл. 206. о. ур. о универзитетима поменуто друштво одобрено од стране сената наведених универзитета, па у колико није, који су разлози избегавања примене санкције из чл. 207. уредбе, у правцу њиховог распуштања.

По наредби
Министра унутрашњих послова
Начелник
Не се чита.

МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

21 априла 1937 године

у Београду

Пов. бр. 255

Господине ректоре,

По чл. 206 Опште уредбе универзитета не могу се оснивати удружења која имају регионални, верски или племенски карактер. И поред овог императивног прописа сазнао сам да на Универзитету ипак постоје оваква удружења. Тако сам добио податке да постоји студентско удружење „Вардар” које има чисто регионални карактер.

С обзиром на пропис чл. 206 Опште уредбе универзитета част ми је умолити Вас, Господине Ректоре, да предузмете потребне мере да се забрани рад овог удружења и да ме о учињеном обавестите у што скоријем времену.

Изволите примити, Господине Ректоре, и овом приликом уверење мог одличног поштовања.

Министар просвете,
Потписот не се чита.

ГОСПОДИНУ РЕКТОРУ УНИВЕРЗИТЕТА БЕОГРАД
ЗАГРЕБ

РЕКТОРАТ УНИВЕРЗИТЕТА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ У ЗАГРЕБУ

Пов. бр.ј 32-1937.

Господине Министре!

На Ваш акт под пов. бр. 255 од 21 травња о.г. част ми је извјестити да Сенат овога Универзитета до сада није одобрио оснивање ниједног удружења које би имало регионалан, племенски или вјерски карактер.

Што се тиче пак студентског друштва „Вардар“, част ми је извјестити да то друштво није одобрено по универзитетским властима, али је Кр. банска управа, управно одјељење у Загребу под Пов. бр. 5575 од 10. XII-1935 замолила од Универзитета мишљење гледе одобрења тога друштва, на што је овај Универзитет дне 12-XII-1935 године под бр. 10767 дао одговор да нема ништа против оснивања споменутог удружења изван Универзитета. Уједно је овај Универзитет Кр. банској управи напоменуо да се споменуто удружење не би могло основати као удружење на Универзитету, јер достављена правила не одговарају прописима Опће уредбе универзитета ни уредбе о удруживањима слушаалаца универзитета.

Изволите примити, Господине Министре, увјерење мога одличног поштовања. —

У Загребу, дне 26 травња 1937 године.

Ректор
Не се чита.

Господину

Добривоју С Т О Ш О В И Ђ У
Министру просвјете

Б Е О Г Р А Д.

Министарство просвете
Краљевине Југославије

Опште одељење

П. пов. бр. 344

29 маја 1937 године

Београд

Господине Министре,

На Ваш акт Пов. I. бр. 16114 од 19-IV-1937 године част ми је извести Вас да је према моме захтеву Универзитетски сенат у Београду на седници од 27 априла 1937 године решио да обустави рад Културно-просветног удружења „Вардар“.

Ректор Универзитета у Загребу актом пов. бр. 32 од 26 априла 1937 године известио ме да Универзитетски сенат у Загребу није одобрио оснивање ниједног удружења, које би имало регионални, племенски или верски карактер. Што се тиче студентског друштва „Вардар“, то друштво није одобрено од универзитетских власти. Краљевска банска управа, Управно одељење, у Загребу под Пов. бр. 5575 од 10-XII-1935 г. замолило је од Универзитета у Загребу мишљење у погледу одобрења оснивања тога друштва. Универзитет је под бр. 10767 од 12-XII-1935 г. дао одговор да нема ништа против оснивања споменутог удружења изван Универзитета. Уједно је овај Универзитет Кр. банској управи напоменуо да се споменуто удружење не би могло основати као удружење на Универзитету, јер достављена правила не одговарају прописима Опште уредбе универзитета ни Уредбе о удружењима слушаца Универзитета.

Изволите примити, Господине Министре, и овом приликом уверење мог одличног поштовања.

Министар просвете,

Не се чита.

ГОСПОДИНУ МИНИСТРУ УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА

Краљевина Југославија
Министарство унутрашњих послова
Одељење за државну заштиту I
Пов. бр. 9917
12 марта 1937 год.
БЕОГРАД

МИНИСТАРСТВУ ПРОСВЕТЕ

Управа града Београда доставља следеће:

„Академско друштво „Вардар“ у Загребу, у коме су македонски студенти, у последње време активизирало је свој рад на пропагирању својих идеја и у политичким групацијама академске омладине на загребачком универзитету. Учестана су предавања појединих чланова „Вар-

дара" у академском клубу хрватске сељачке странке, као и у академском клубу СДС. На овим предавањима износе да је македонски народ једна целина, да постоји македонско питање које везује за хрватско, да се слажу са програмом у захтевима и тежњама хрватског народа, и да траже аутономну Македонију у којој би македонски народ сам одлучио о свом припадништву и државној управи. На овај начин, потпомогнут и од хрватских политичких клубова академичара, македонски студенти долазе до изражаја. Поред тога биће им омогућено да кроз Хрватску одрже више т.з. пропагандистичких концерата на којима ће певати мотиве македонске на македонском језику и упознати хрватски народ са македонским питањима.

У овом раду македонски студенти око „Вардара“ потпомогнути су и од једне групе бугарских студената којима је дозвољен приступ не само на њиховим састанцима већ и учешће у њиховом раду. Верује се да је овим бугарским студентима стављено у дужност да идеју аутономне Македоније међу т.з. македонским студентима што активније потпирују.

Да не би пак, било ометано у своме националном раду ово друштво не дозвољава приступ национално исправним студентима из Јужне Србије. Било је случајева да су поједини студенти предали били молбе друштву „Вардар“ за ступање у чланство. Одбијени су без икакве мотивације, али се зна да је и њихово одбијање због тога што потичу из српских породица Јужне Србије и што је управа проверила да су дотични национално оријентисани.

Последњих дана издали су један поверљив циркулар, који су упутили само оним лицима у које су сигурни да су њихови и да се слажу са њиховим закулисним и мрачним плановима, којим су тражили да буду материјално потпомогнути у њиховом раду. У том циркулару наглашавају да се они у слободној Хрватској могу борити за слободну Македонију. У циркулару наглашавају да ће покренути један часопис под насловом „Вијесник“, који ће се штампати латиницом.

Ових дана издали су један плакат који достављају само својим људима, а који симболично израђен ВМРО води македонски народ према Бугарској. Наиме, овим плакатом објављују: „6-III-1937 године плесно вече студената чланова друштва „Вардар“ у дворани новинарског дома, почетак у 21 час. т.г.“ У средини овог плаката је једна девојка која тера овце, затим пут и у даљини црква. Један од чланова објашњавао је симболичност овог цртежа.

Карактеристично је да су у вођству овог покрета и стипендисти Вардарске бановине, који су стипендију добили преко партијских интервенција и то: Перовић Никола, Васковић Тодор, Миловић Гирил, Вељковић Тодор, сви студенти загребачког универзитета из јужних крајева Вардарске бановине.

Национални студенти Јужне Србије на загребачком универзитету немоћно прате рад друштва „Вардар“, јер су у огромној мањини према овима, а и све околности па и саме власти онима из друштва „Вардар“ излазе у сусрет. Националисти из Јужне Србије огорчени су према онима

који допуштају рад македонским студентима и веле да ће ма кад тад доћи време, када ће неко за ово све тешко одговарати”.

Министарству унутрашњих послова част је доставити предње Министарству просвете, у циљу да се у границама законских могућности с обзиром на аутономију универзитета, рад студентског друштва „Вардар” у Загребу онемогући.

Има везе са актом овог Министарства пов. I бр. 4935, од 16-II-1937 године.

По наредби Министра унутрашњих послова

Начелник

Не се чита.

РЕКТОРАТ СВЕУЧИЛИШТА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ У ЗАГРЕБУ

Пов. Број: 40—1937

МИНИСТАРСТВУ ПРОСВЈЕТЕ

Опћем одјељењу

Б Е О Г Р А Д

У свези акта тога Министарства П. пов. бр. 153 од 22 свибња о.г. Ректорату је част извјестити, да је у погледу друштва „Вардар” већ достављен извјештај Господину Министру просвјете под пов. бројем 32 од 26 травња о.г. а на позив К. пов. број 255 од 29-IV-1937 године, који се у препису прилаже под. %

С обзиром пак на то, што се у акту тога Министарства Пов. број 153 наводе неке нове тврдње, које нису биле наведене у акту Господина Министра просвјете К. пов. бр. 255, Ректорату је част у том погледу извјестити, да у акту споменути академски клуб хрватске сељачке странке и академски клуб СДС, баш као и „Вардар” нису друштва одобрена по универзитету у смислу О. У. У., те према томе њихов рад подлежи надзору полицијских власти а не универзитетских.

Што се тиче тврдње управе града Београда, да „и саме власти онима из друштва „Вардар” излазе у сусрет”, морам их, у колико би се односиле на универзитетске власти, отклонити, тим више што су сасвим опћене и без конкретних чињеница изнесене.

У Загребу, дне 1 липња 1937

ректор,

Не се чита.

Штембил на Ректоратот на
Белградскиот универзитет
но не се познава бројот и датумот
под кои е заведен овој акт.

ГОСПОДИНЕ МИНИСТРЕ,

У одговор на Ваш акт П. Пов. Бр. 255 од 24 априла т.г. част ми је известити Вас да је Универзитетски сенат, на седници својој од 27 априла т.г., решио да се обустави рад Културно-просветног удружења „Вардар”.

Изволите, Господине Министре, и овом приликом примити уверење о мом одличном поштовању.

Ректор Универзитета,
Драгослав Б. Јовановиќ

ГОСПОДИНУ МИНИСТРУ ПРОСВЕТЕ

УПРАВА ГРАДА БЕОГРАДА

Одељење опште полиције

Пов. број 7036

6 децембра 1936 год.

БЕОГРАД

ПРЕДМЕТ: Извештај са митинга студената за мир.

МИНИСТАРСТВУ УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА

Одељењу за државну заштиту I

На дан 4 о.м. у 18 часова по подне, у физичкој сали овд. Правног факултета, Акциони одбор Стручних студентских удружења одржао је митинг за мир. На овом митингу било је присутно око 1.000 лица, од којих поред студената и велики број ученика средњих школа, као и извештан број радника, који немају никакве везе са Студентским стручним удружењима.

Одобрење за одржање митинга студенти су добили од ректора Универзитета.

У ствари ово је била једна добро смишљена и плански изведена комунистичка манифестација.

Митинг је отпочео у 18 часова, а отворио га је студент Митровиќ Ратко, претседник Акционог одбора Стручних удружења, који је у својој краткој уводној речи нагласио, да је ово прва овогодишња манифестација, а да ће у будуће настати да до оваквих састанака чешће дође, да би се наставила борба до коначне победе за студентска права, права радног народа и опште политичке слободе. По том је дао реч Капелану Богдану, студент права, који је као секретар акционог одбора, поднео опсежан

реферат о садашњој спољно-политичкој ситуацији у свету, а нарочито је нагласио стварање анти-комунистичког блока од стране Немачке, Италије, Аустрије и Мађарске, као и највеће фашистичке опасности и у вези са тим, осуђује нашу спољну политику, која нагиње споразумима са Немачком и Италијом. Затим је добио реч Рибар Иван, студент, као члан акционог одбора, који је изнео данашњи положај омладине у свету и истакао стварање интелектуалног пролетаријата, кога стварају фашисти и капиталисти искључењем напредне омладине из школе, производње, трговине и заната. Указао је на велику опасност омладини од рата, који спрема капитализам и фашизам, изнесећи светле примере шпанске омладине у борби противу фашизма и позива омладину да сруши овај трули фашистички поредак и створи једно ново и праведније друштво. Његов говор био је револуционарним и комунистичким идејама.

Четврти је говорио Комадинић Слободан, студент права, о раду наше делегације на женевском¹⁾ конгресу и нагласио, да је наша делегација отворено поставила хрватско питање пред међународни омладински форум и да ће друштво народа успешно одговорити своме правом циљу, када буду добили своје право потлачени народи као што је случај са Хрватима у нашој земљи.

Са Комадинићем је исцрпљена листа говорника званичних претставника Акционог одбора, а потом су добили реч да поздраве митинг, поједини претставници политичких група, које су преко њих узеле учешћа на митингу.

У име комуниста говорио је Давичо Мирко, студент права, који је изнео борбу напредних студената Београдског универзитета, противу капитализма, фашизма и реакционара у Југославији и одао пошту погинулим студентима Срзентићу и Мариновићу, као жртвама у борби противу фашизма. Затим је говорио о шпанским догађајима и осудио став неутралности великих европских сила. Позвао је нашу омладину да купи прилоге и да се јавља за добровољце у Шпанији, узвикнувши на крају: „авиони за Шпанију”. Његов говор присутни су поздравили бурним узвицима: „Доле фашизам, доле Немачка, доле Италија, живела Совјетска Русија, живели радни народи и анти-фашистичка омладина у Југославији”.

У име студената из Истре говорио је један студент Словенац — емигрант, који је покренуо питање наших мањина под Италијом и оштро осудио намеру наше владе, која хоће да прихвати маслинову гранчицу мира, коју јој између милиона бајонета пружа фашистичка Италија. Крај његовог говора завршио се узвицима: „Доле Италија, доле фашизам”.

У име студената народне радикалне странке, говорио је Дамјановић Звонимир, који изјављује, да ће студенти Народне радикалне странке и у будуће, као и до сада ићи раме уз раме са свима народним студентима у борби против рата и фашизма.

У име студената Народног фронта слободе говорио је Гојко Половина, студент права, који поздравља митинг стиснутом песницом, поздравом Народног фронта, потом у свом говору напомиње да у нашој земљи

¹⁾ Во оригиналот стои жељезничком.

поред хрватског питања, кога су све политичке групе признале, постоји и Македонско питање, као најстарије, само се о њему не сме говорити. Затим је говорио о изјашњавању србијанских сељака пред Ситоном Ватсоном у стану Драгољуба Јовановића за пријатељску и спасоносну политику са Совјетском Русијом. Евоцира случај Карна фон Осјечког, носиоца Нобелове награде за мир, који је стога пуштен из концентрационог логора, па позива напредну омладину да ради на ослобођењу наше омладине из концентрационих логора и затвора па да заједно са шпанском и совјетском омладином ради на узвишеном делу светског мира. Крај његовог говора био је бурно поздрављен.

У име демократске омладине митинг је поздравио Баки Дојчин, студент права, који изражава готовност демократске омладине за борбу на пољу мира и запостављеног човека и указује на демократију као једини спасоносни излаз из садашњег светског хаоса.

Затим је добио реч Живковић Сретен, студ. филозофије који свој говор базира на борби марксизма и капитализма, који води рату и покољу и позива омладину и радни народ Југославије на барикаде и борбу са фашизмом за нови друштвени поредак, благостање и мир.

Последњи поздравни митинг у име земљорадника десничара Бањац, свршени матурант, који у свом говору подвлачи мирољубивост сељака и сељачке омладине за мир и напредак, па пошто је у свом говору био умерен за разлику од својих предговорника, био је исмејан од присутних комуниста.

Од универзитетских власти овом митингу нико није присуствовао, а са поуздане стране сазнаје се, да је био одређен проф. Милан Жујовић.

На овом митингу растурали су летке земљорадници левичари на малим зеленим хартијама са следећим паролама: „Све позитивно долазило је од села, на селу је и доћи ће са села“; земљорадници ће са својих леба збацити буржоазију, али неће дозволити да их узјаше пролетаријат“; „земљорадник производи хлеб, али га не једе. 30.000 земљорадника у Бугарској дало је своје животе за своју идеологију“. Летке су растурали и студенти из Истре, Трста и Горице, у којима између осталог позивају студенте у борбу за слободу Истре, Трста и Горице, а растуране и фотографије омладинске делегације Шпаније на женевском конгресу на којима пише: „Ми се не боримо само за Шпанију, него за праведну ствар целог човечанства“.

Највећу бурну и повике изазвала је карикатура студента Гологаже, који је претставио Хитлера и Мусолинија као два тенка, којима се одупире један милиционар са бомбом у руци. На овој карикатури пише: „Доле фашизам, живео мир“.

Прилог: летци који су се растурали од стране студената.

Предње је управи част доставити Министарству, с молбом ради знања.

М. П.

УПРАВНИК ГРАДА БЕОГРАДА,

Пов. I број 54.347/36

М. Аћимовић, с. р.

Извештај са општег студентског збора
одржаног 13 о.м. на овд. Универзитету.

МИНИСТАРСТВУ УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
Одељењу за државну заштиту I.

На дан 13 о.м. у физичкој сали правног факултета, иницијативом акционог одбора стручних студентских удружења одржан је општи студентски збор. Збор је одржан претходним одобрењем ректора универзитета г. Драгослава Јовановића. Ово је у ствари била једна добро смишљена комунистичка манифестација: Организован у једној доста тешкој атмосфери на Универзитету, овај збор није успео да привуче тако велики број студената, као што је то био случај на прошлогодњим опште студентским зборовима.

Још у 7 часова ујутру организатори збора дошли су у зграду Правног факултета, распоредили редаре који су на левој руци носили белу траку са знаком „Р“, који су били распоредени по сали где је се одржавао збор, по аули Универзитета и на улазним вратима зграде. На улазу пуштали су само студенте, којима су тражили легитимације и никога у зграду нису пуштали ко није студент.

До 9 часова на збор је дошло око 1.000 студената и студенткиња, а пет минута после 9 часова улазна врата на згради су затворена и више нико није пуштен. У 9,20 часова збор је почео у присуству изасланика Универзитетске власти г. Др. Илија Пржића, доцента Универзитета. У сали више говорници биле су обешене две увеличане слике погинулих студената Мирка Срзентића и Жарка Мариновића, као и пароле: „Мир, слобода и напредак“, „Живела аутономија универзитета“, „Тражимо амнестију политичких криваца“, „Доле закон о заштити државе“ и слично.

Збор је отворио Хасан Бркић, студ. права у име ухапшеног студента Ратка Митровића, одавши пошту погинулим студентима комунистима, са једним минутом ћутања. Бркић је прочитао говор г. Митровића, који је он наменио овоме збору. У овоме говору са комунистичког становишта узете су особито тешке економске моралне и политичке прилике на Универзитету и у нашој држави. Бркић затим даје реч Божидару Јовановићу, студенту филозофије, који подноси годишњи извештај, о раду акционог одбора у прошлој години наводећи као његове најважније резултате: Стварање јединственог студентског антифашистичког фронта окупљањем свих опозиционих политичких група на једну линију у борби противу режима, полиције и реакције. Затим спровођење генералног штрајка, ступање у контакт преко бриселске конференције и Женевског конгреса са осталим мировним, марксистичким и антифашистичким омладинским организацијама света. Даље, збацивањем ректора Ђоровића, као и рад на

укидању универзитетске страже у одбрани аутономије Универзитета, пог-помогнут, како Јовановић каже, од читаве светске и наше левичарски оријентисане јавности. Други реферат био је Билоша Јовичића, ст. филозофије, који је говорио о економско-здравственом положају студената, обраћајући нарочиту пажњу на несразмерно велике таксе и школарину, као најизразитији покушај завођења фашистичког нумеруса клаузуса на нашем Универзитету. Трећи реферат поднео је Илија Кргер, студент филозофије, који је говорио о општој уредби Универзитета и правилницима који су са њим у вези. Тражио је укидање уредбе, а нарочито оних параграфа, који налажу контролу министра просвете, над радом и оснивањем појединих студентских удружења.

После њега износили су и говорили о својим факултетским и стручним питањима поједини претставници другог факултета; Зденко Швегић, студ. филозофије за Филозофски факултет; Вукса Мрдак говорио је за Правничко друштво и Правнички факултет; Живојин Мунђић, теолог, за Теолошки факултет; Војин Шобајић, студент агрономије за Пољопривредно-шумарски факултет; Бранко Јовановић, студент технике за Технички факултет; Милија Букановић, студ. медицине за Медицински факултет; Алија Талић, студ. ветерине за новоотворени Ветеринарски факултет. „Овде је врло карактеристично приступање теолошког удружења акционом одбору стручних удружења, као и увлачење нових и млађих студената ветерине у комунистички фронт, тражећи да се што пре дозволи ново основано удружење студената Ветеринарског факултета”. Марија Поповић, ст. филозофије говори у име удружења студенткиња и тражи њихову потпуну самосталну управу, без икакве универзитетске и државне контроле у новоотвореном дому студенткиња. Мата Милованов говори као претставник скоро организованог збирног одбора економских организација на Београдском универзитету, у коју су приступиле све студентске мензе заједно са „Самопомоћи”. Душан Аврамов, студент права говори у име одбора спортских и културних организација на београдском универзитету и тражи пуну слободу уметничког и културног рада. Иван Рибар, студент права говори о стварању јединствене акције свих удружења на Београдском универзитету у борби за ново друштвено стање и уређење противу рата, фашизма и реакције до коначне победе.

Са овим је завршен први део збора т.зв. неполитички део збора и после овога је донета резолуција по свим неполитичким студентским питањима, која су истакнута још у прошлогодишњој резолуцији, долажући овоме питању за Теолошки, Ветеринарски факултет, као и поновно покретање питања студентског дома, за његово потпуно враћање универзитету. Ова резолуција писана је у много блажем тону него прошлогодишња. Апелује се у њој много на искрену и легалну сарадњу са универзитетским властима, које им, како је у резолуцији речено, ове године у многоме излазе и сусрет. У резолуцији није остављен никакав нарочити рок за њено извршење, само је наглашено: Да су питања таксе и школарине, здравственог и потпорног фонда, слобода штампе и дозвољавање предавања и приредби без ичије цензуре, студентског дома и избора за студентско репрезентативно удружење „Побратимство”, — хитна и неодложна и да се као таква имају одмах узети у поступак.

У политичком делу збора узели су у име својих група учешће поједини говорници, Филип Војновић, студент права (земљорадничка десница); Стојан Џингалашевић, ст. права, говорио је у име демократа; Воја Марковић, студент права у име радикала; Петар Плавшић, студент права у име самосталних демократа; Гојко Половина, ст. права у име земљорадничке левце; Драгослав Додић, у име комуниста и Мирко Гвозденовић у име црногорске напредне федералистичке омладине. Сви су говорници у својим дугим говорима напали данашње болесно економско, политичко и културно стање у нашој држави и целокупном друштву. Општро су нападали све досадашње па и данашњи политички режим. Нарочито се у нападу на данашњу владу Др. Стојадиновића истакао Воја Марковић, претставник радикала назвавши је пљачкашко-корупционашком и аферашком. Гојко Половина позива студенте на акцију путем летака, књига комунистичких и осталих научних брошура. Да путем зборова што пре пренесу ову атмосферу у народ и да га противу данашњег постојећег стања и поретка што боље припрема за револуцију. Комуниста Додић евоцира успомене на Петка Милића, Мошу Пијадеа, Кершованија и остале комунистичке борце за спас младе генерације, ново друштво и нови свет. Позива радне и потлачене народе у Југославији у борбу до коначне победе. Мирко Гвозденовић у име црногорске напредне омладине још једном оживљава успомене на погинуле комунисте Црногорце Срзентића и Мариновића и предлаже да се покрене акција да им се подигну спомен-плоче на Универзитету и да се дани њихове погибије 1 фебруара 1934 год. и 4 априла 1936 год. прогласе за студентске празнике у борби за одбрану аутономије Универзитета. После овога прочитао је Милан Чарапић ст. права (земљорадник) политичку резолуцију у којој се тражи: Укидање данашњег Устава и доношење новог на бази самоопредељења свих запостава њених народа у Југославији; распуштање народне скупштине и расписивање нових избора за конституанту; укидање Закона о заштити државе и амнестија свих политичких криваца, и неодложна и хитна амнестија свих политичких криваца — студената, савез са Совјетском Русијом и стално наслањање на демократску политику Француске и Енглеске; симпатије и помоћ шпанском народу у његовој борби противу фашизма; доношење новог закона о штампи и слободи збора и договора.

На крају су пали повици против хапшења Ратка Митровића, противу рата, противу фашизма и манифестовало се за шпанску владу и Совјетску Русију.

Збор је у 14 часова завршен и студенти су се у већим групицама у реду и миру разишли.

Оба две резолуције биће предате ректору Универзитета и Министру просвете.

О предњем част ми је известити Министарство, с молбом ради знања.

М. П.

УПРАВНИК ГРАДА БЕОГРАДА,

Пов. I број 56.201/36

М. Аћимовић, с. р.

(грб)

Препис

КРАЉЕВИНА ЈУГОСЛАВИЈА

Министарство унутрашњих послова

Одељење за државну заштиту I

Пов. I бр. 56.201

23 децембра 1936 год.

Београд

ПРЕДМЕТ: Студентске манифестације на овд. Универзитету.

МИНИСТАРСТВУ ПРОСВЕТЕ,

Министарству унутрашњих послова част је доставити приложене извештаје Управе града Београда са следећом напоменом, да је деловање разних студентских удружења београдског универзитета, примило у последње време правац који прелази границе дозвољеног легалног рада. Из самог садржаја, духа и тона, разних студентских конференција, сасанака, зборовања и резолуција излази, да целокупном јавном деловању универзитетске омладине дају боју и линију деструктивни, поглавито комунистички елементи, који и на овом подручју траже своју афирмацију.

Овакав рад универзитетске омладине, чији се гро налази у рукама асоцијалних елемената, а који је по свом правом значају управљен против основа друштвеног поретка, тражи нужно неутралисање у његовом садашњем облику.

Како је интервенција органа државне власти онемогућена аутономијом универзитета, под чијом се заштитом у главном и проводи ова нежељена акција, Министарству унутрашњих послова је част умолити, да Министарство просвете предузимањем сходних мера отклони ову, по опште интересе штетну појаву, како би се истовремено спречило и заузимање ширих и драстичнијих размера изнетог асоцијалног деловања студентске омладине.

Овом приликом Министарству унутрашњих послова је част напоменути, да догађаји који су се у последње време одиграли на Београдском универзитету чине садржај кривичних дела по Закону о заштити јавне безбедности и поретка у држави, услед чега је у толико више потребна интервенција тога министарства.

По наредби Министра унутрашњих послова
Началник

(потписот не се чита)